

- Aquesta activitat es realitza mitjançant la lectura del llibre Manual de Civisme dels autors Victoria Camps i Salvador Giner.
- El treball deu ser lliurat al professor amb totes les respostes contestades a sota el seu enunciat el dia **15 d'abril de 2010**, sense possibilitat d'entrega posterior. Els treballs no entregats en data seran considerats com a no entregats i per tant la nota que correspondrà al treball serà 0.
- La forma de presentació no és obligatòriament a ordinador, encara i que se pot entregar en aquest format. Tant els treballs entregats a mà com a ordinador hauran de tenir una presentació correcta i neta i sense faltes d'ortografia.
- Els treballs fets a ordinador també poden enviar-se com a arxiu adjunt dins d'un missatge a la següent adreça electrònica:

[departament.filosofia@gmail.com](mailto:departament.filosofia@gmail.com)

## **MANUAL DE CIVISME**

### **I CONVIURE**

1. *“L'ésser humà, com la resta d'organismes vius, també està programat, condicionat per la seva herència biològica, per a comportar-se de manera específica. Però també està programat per no estar-ho” (pàg. 13).*  
Com explicaries aquest text?
2. La humanitat ha trobat diverses solucions a la condició conflictiva dels humans. Quines?
3. D'on prové la paraula “civisme”? Aristòtil ens va definir com “animals polítics”. Què volgué dir amb aquesta expressió?
4. La noció de “civisme” té tres significats. Exposa'ls.
5. La convivència té una doble dimensió. Explica-les.

### **II LA BONA EDUCACIÓ**

1. Creus que és possible viure sense regles?
2. Posa dos exemples de regles que serien supèrflues i dos exemples de regles imprescindibles.
3. *“Avui tendim a deixar-nos portar per la impressió general que aquestes regles de bona*

*conducta suposen un endarreriment o són molt antiquades. Les prohibicions estan mal vistes” (pàg. 38). Com veus tu aquestes regles? Són realment normes antiquades o tenen una funció social?*

4. Una altra raó que ens fa menysprear les regles de la bona educació és el dret a la igualtat.
  - a) Explica com ha evolucionat aquesta concepció “igualadora”
  - b) Quines serien avui les úniques normes acceptables per tothom?
5. Què és la “urbanitat”? D'on prové la paraula?
  - a) Com s'explica el pas de les bones maneres a la moral?
  - b) Quin seria un dels principals fonaments de la moral?

### III DRETS I DEURES

1. Creus que “tots els homes som iguals”? Per què? Quins col·lectius han estat condemnats a viure una vida indigna d'un ésser humà? Creus que alguns d'aquests col·lectius es mereix el tracte discriminatori?
2. Què s'entén per “estat del benestar” (“welfare state”)? Pots posar un exemple d'allò que significa?
3. Com hem fet nostre el principi d'igualtat?
4. Els drets impliquen deures, però deures per part de qui?
5. John Stuart Mill: Tenim dret a ser lliures i feliços, però amb una limitació. Quina?
6. Kant: Com diu Kant que hem de tractar els altres? Què significa aquesta frase? Posa algun exemple.
7. A la pràctica, hi ha diversos obstacles que dificulten la vida en societat. Exposa'ls i comenta de quina manera es podrien superar, segons tu.
8. *“Però no té sentit guanyar més espais de llibertat si la llibertat està mancada de nord, si és una llibertat que no aporta més humanitat. Per cobrar sentit, la vida ha de tenir un propòsit, un fi”*
  - a) Qui era Sísif i què va fer?
  - b) Trobes alguna relació entre el que feia Sísif i el treball absurd? Posa algun exemple de treball absurd.
9. Com es defineix la llibertat al final del capítol. Hi estàs d'acord?

### IV TEMPERÀNCIA I AUSTRERITAT

1. Què és l'opulència?; què és una societat opulenta? En què consisteix la contradicció de la nostra societat opulenta?
2. Què és el pluralisme (religiós, cultural, etc.)?

- a) La seva degeneració engendra el relativisme. Què és?
- b) En la seva forma més aguda, duu a un escepticisme i al cinisme. Què diuen?

3. Què és “la mundialització” o “globalització”?

- a) Quins són els seus orígens? Quines són les seves dimensions?
- b) Què és “la xarxa de xarxes”?
- c) La mundialització ha fet possible una redistribució equitativa de riquesa i de recursos entre els diferents països del món? Posa qualche exemple.

4. TEMPERÀNCIA.

- a) Què és? Dóna la que donen els autors.
- b) Què tenen en comú les tendències que caracteritzen el món modern? Posa exemples.
- c) Una conseqüència perversa d'aquestes desmesures és la proliferació de llibertats individuals. A què es refereixen els autors?
- d) Com entén Aristòtil la virtut de la temperància?
- e) S'ha de fer sempre allò que ens ve de gust fer?

5. AUSTERITAT

- a) Quina diferència hi ha entre austeritat i misèria?
- b) Com és possible una societat relativament austera en el món modern?

6. Patriotisme.

- a) Com s'entén aquí el patriotisme?
- b) Quan es prostitueix aquesta paraules?

**V**

**LA FEINA BEN FETA**

1. Per què la responsabilitat professional és un aspecte important del civisme?
2. Quin és l'esperit del capitalisme? Quina concepció té Marx d'aquesta manera de fer feina pròpia del capitalisme?
3. Quina és la concepció del treball que se'n deriva de la societat postindustrial o tecnològica?
4. La nova concepció del treball ha creat un nou model de treballador o de professional. Aquest nou treballador ha donat peu a parlar d'una nova virtut social. De quina virtut es tracta?
5. Estableix la diferència entre *competència* i *competitivitat*.
6. Creus que l'ostentació en si mateixa és bona? Per què?
  - a) Creus que els doblers haurien de ser l'única mesura del que és valuós?
7. Els autors del llibre manifesten que hi ha una certa ètica del treball que no és precisament la calvinista. Quina és l'ètica del treball que proposen els autors? Explíca-la.
8. Creus que és acceptable o satisfactori que la mesura del reconeixement professional sigui exclusivament la retribució econòmica? (Dóna primer la resposta del llibre i,

després, la teva)

9. En què consisteix el canvi de valors que s'hauria de donar en relació al treball i al consum? Hi estàs d'acord?

## VI EL REPARTIMENT DEL TEMPS O LA DISCRIMINACIÓ LABORAL DE LA DONA

1. Posa 3 exemples d'accions desinteressades. Quins col·lectius són els que normalment realitzen accions desinteressades o gratuïtes? Creus que el fet de què una acció no es pagui amb doblers fa que no sigui valorada socialment? Explica't.
2. Quina diferència hi ha entre temps productiu i temps reproductiu?
3. La societat dominada pels homes va realitzar una separació radical entre homes i dones.
  - a) Com es dona aquesta separació?
  - b) El llenguatge popular està ple d'expressions que mostren que la dona segueix essent menys valorada que l'home. Posa'n dos exemples d'expressions tòpiques o prejudicis. (el del llibre no val)
  - c) Posa dos exemples de la publicitat on es vegi que la dona segueix estant discriminada.
4. Fa temps que les feministes reconeixen que la igualtat entre sexes ha arribat a un nivell satisfactori en molts terrenys, però la total igualtat d'oportunitats encara no s'ha aconseguit. Per què? (Dóna, primer, la resposta del llibre i, després, la teva).
5. Segons els autors, *“el repartiment de les tasques de la reproducció pot ser més efectiu que tots els intents explícits d'educar en el civisme”* (pàg. 98). Per què?
6. El temps d'oci.
  - a) Explica el que diu el llibre sobre com ocupar el temps d'oci que tenim.
  - b) Com creus tu que s'ha d'ocupar aquest temps d'oci?

## VII LA VIDA CONTEMPLATIVA

1. Creus que el temps d'oci ha de ser un temps d'oci actiu o s'ha d'aprofitar per a no fer res i vaguejar? Explica't.
2. Quina és la idea principal dels autors en aquest capítol?
3. Quines serien algunes manifestacions de la contemplació? Amb quina et sents més identificat/ada? Per què?
4. Què és la “sol·licitud”? Posa un exemple.
  - a) Quina relació hi ha entre la sol·licitud i la contemplació?
  - b) I entre la sol·licitud i el civisme?

5. En la pàg. 107 es diu que *“la diversió més enriquidora inclou sempre una forta dosi contemplativa”*. A quines activitats es refereixen els autors?
  - a) Després, ens fan veure que moltes formes de diversió que semblen “actives”, en realitat són “passives”. Posa un parell d'exemples d'aquestes activitats “enganyoses” i jutja-les.
6. La negació de la contemplació va unida amb freqüència a una activitat incivil. Posa tres exemples.
7. Dins de l'anomenada “societat de l'espectacle”, la televisió és l'element més rellevant.
  - a) Com es jutja al llibre la incidència de la televisió sobre la contemplació.
  - b) Explica què volen dir els autors amb aquesta frase:  
*“La televisió atordeix moralment i simplifica la immensa riquesa de la vida. Quan diem que no permet contemplar volem dir que no permet pensar”*. (pàg. 109)
8. Posa tres exemples d'actituds “idiotitzades” per la societat de l'espectacle. Hi estàs d'acord?
9. La importància que donam avui al món mediàtic (televisió, Internet, videoconsoles, mòbils, etc.) ha empitjorat, segons els autors, la qualitat de la nostra vida quotidiana.
  - a) Per què, segons els autors, la cultura mediàtica enfonsa el civisme?
  - b) Hi estàs d'acord amb aquest poder “narcotitzador” de la tv. sobre algunes persones? Ets tu una d'elles?

## VIII DIR QUE NO

1. En què consisteix el civisme? Quines dues maneres hi ha d'entendre el civisme? Resumeix els dos exemples que es donen de civisme, que van fer possible que triomfessin conviccions radicals sense violència.
2. Què és la dissidència cívica? Posa exemples. Quina és la gran lliçó que se'n deriva d'aquests exemples?
3. La mateixa permissivitat no està lliure de trampes.
  - a) Posa dos exemples de la teva experiència.
  - b) En què consisteix la “paradoxa de la permissivitat”?
4. Què és la dissidència cívica? Posa exemples. Quina és la gran lliçó que se'n deriva d'aquests exemples?

## IX VIOLÈNCIA: TOLERÀNCIA ZERO

1. *“Es pot demostrar palpablement, sense teories, que el coratge moral, la serenitat i la tossudesesa civilitzada transformen el clima emocional, les lleis injustes i les decisions arbitràries antidemocràtiques sense fer mal, sense crear més víctimes”* (pàg. 128).

Explica la frase i posa exemples de actituds no violentes però que han aconseguit les seves reivindicacions.

2. *“L’ús de la violència per una causa presumptament justa sol conduir a l’espiral de la venjança i de la barbàrie (...)”* (p. 129).
  - a) Coneixes algun cas en què s’hagi aconseguit una causa justa mitjançant la violència? Si en coneixes, explica’l.
  - b) Coneixes algun individu que s’hagi convertit en heroi com a conseqüència de la lluita armada? Explíca el cas.
3. L’ús de la violència privada també hauria de quedar desterrat. Posa un exemple de violència privada.
4. Al capítol es parla de “coratge moral” (128), “tossudes civilitzada” (128), “imaginació cívica” (129), “valentia cívica” (132). Què és tot això?, què ens volen dir els autors amb aquestes paraules? Descriu una situació en què s’hauria de posar en pràctica cadascun d’aquests termes.

## X ELCIVISME URBÀ

1. D’acord amb el mite de Prometeu, els déus van crear els mortals i Prometeu va robar el foc als déus, que vol dir la capacitat tècnica. Però de seguida es va veure que els homes necessitaven alguna cosa més que el foc de Prometeu.
  - a) Què necessitaven i per què?
  - b) Com va resoldre Zeus aquesta mancança?
  - c) Quina lliçó moral en podem treure d’aquest episodi?
  - d) Què entens tu per *idiota*?; què és un *idiota* segons el text?
2. Quines són, segons Aristòtil (Grècia, segle IV aC.), les virtuts que ha d’adquirir el bon ciutadà? Què signifiquen?
3. Què diu Rousseau (França, segle XVIII) en relació a les lleis? Com és la cultura democràtica del nostre país? Hi estàs d’acord? Posa exemples que confirmen o neguin l’opinió dels autors.
4. *“Cada vegada els individus gaudeixen de més llibertat, i això és bo sempre que la llibertat s’utilitzi per al bé de tothom. En cas contrari la vida en comú es converteix en un infern”.* (137)  
 Hi ha una sèrie de fets que provoquen que la convivència es faci més difícil. Posa exemples de la teva experiència.
5. Què és “el civisme urbà”? Posa exemples de civisme urbà de la teva experiència.
6. Hi ha un malentès que afecta la societat espanyola que ha de ser corregit. De quin malentès es tracta? Què cal fer per superar-lo?
7. En què consisteix la multiculturalitat? Quines serien les causes més profundes dels comportaments antisocials d’aquestes persones que provenen d’altres llocs i cultures?

## XI PERTANYER I PARTICIPAR

1. En tota societat es produeix un corrent centrífug i un corrent centrípet.

- a) Què signifiquen les paraules “centrífug” i “centrípet” ?
- b) En què consisteixen cadascun?
- c) Posa algun exemple de tendència centrífuga en la nostra societat.

## 2. La democràcia.

- a) Explica extensament què hem d'entendre per “democràcia”, que no és només un règim polític.
- b) Explica breument quin és el seu origen i en quin context històric i social va néixer la democràcia.
- c) És concebible una democràcia incivil? Per què?
- d) Quines són les dues grans tendències contradictòries de la vida social?
- e) Quina de les dues creus que reflexa millor la nostra societat? Argumenta la resposta.

## 3. Què cal fer per reforçar la democràcia i promoure el civisme públic com a virtut necessària?

- a) Què és un “polissó social”? Posa exemples.
- b) Hi ha països amb un gran deteriorament de la vida pública. En què consisteix aquest deteriorament? Pots explicar el cas de qualche país amb greu manca de civisme polític?

## 4. Tota democràcia parteix del supòsit que és una comunitat de ciutadans. Com es pot definir un ciutadà o ciutadana?

## 5. Una de les virtuts fonamentals de la democràcia és la “tolerància”. En què consisteix? Per què ha de ser una de les virtuts bàsiques de les democràcies actuals?

## XII UNA VIDA DE QUALITAT

### 1. Quina mena de societat ha creat l'economia de consum?

2. Conseqüències negatives que genera l'actual sistema econòmic basat gairebé exclusivament en el guany de les empreses i en el consum. Cerca què és el Protocol de Kyoto i què pretén.

### 3. Què són els drets de la tercera generació? Posa un parell d'exemples.

4. Quin hauria de ser el paper del ciutadà, de l'individu, per a millorar la qualitat de la vida col·lectiva?

### 5. Comenta el següent text:

*“Dir que el valor del medi ambient deriva de la seva funcionalitat respecte a la vida i a l'espècie humana no és dir una insensatesa. Al cap i a la fi, és la sensibilitat humana la que porta a estimar unes virtuts en la naturalesa i a reconèixer una sensibilitat animal que no pot ser malmesa sense que, al mateix temps, quedi malmesa la dignitat humana.” (pàg. 165)*

### XIII INDIVIDUS RESPONSABLES

1. En què consisteix el contingut moral del civisme? Què és l'*interès comú*?
2. Montesquieu va dir que "*quan un poble té bons costums, les lleis són senzilles*". Però el problema és què, en societats com la nostra, que compten amb un estat benefactor i on la gent només mira per ella, la perversió dels costums són abundants. Descriu com són tractats en aquest capítol els següents temes:
  - a. Frau sanitari.
  - b. Pagar els impostos.
  - c. L'educació dels joves.
  - d. La "*telescombraria*" i el dret a la intimitat.
3. "*Si els individus no són capaços de desenvolupar actituds responsables, els subsidis socials perden la seva raó de ser, perquè acaben en mans, no dels més necessitats, sinó dels més astuts*". (pàg. 171)
  - a) Descriu alguna situació d'aquesta mena.
  - b) Com jutges aquestes actituds?
4. "*Les lleis soles, per molt bé que s'apliquin –cosa que tampoc no passa-, són impotents per transformar la mentalitat i la voluntat de les persones. Sense bons costums no hi ha lleis que valguin*" (pàg. 173)

Exposa alguna situació en la qual es vegi que és més important que hi hagi bons costums que bones lleis.
5. Els autors entenen que en la nostra societat falta el sentit de la responsabilitat
  - a) Què significa "ser responsable"?
  - b) Quina relació es dona entre llibertat i responsabilitat?
  - c) Quina relació es dona entre llibertat i voluntat?
6. Què vol dir que "*no tan sols s'ha de respondre del que es fa, sinó també del que no es fa, de les omissions*"? Hi ha molts tipus d'omissions. Posa exemples.
7. Explica què s'entén per *corresponsabilitat*.
8. Què s'entén per "judicialització" de la vida política? Quin perill comporta?

## CONCLUSIÓ

### PER AMOR PROPI

1. El civisme seria el resultat de dos factors. Quins?
2. Exposa què diu la teoria del contracte social i quins són els seus principals representants.
3. Què és el que de veritat ens fa ser cívics i, per tant, respectar els altres?
4. Els humans tenim una naturalesa sociable o insociable? Què en penses tu? Argumenta la resposta i posa exemples.
5. Què és, segons Nietzsche, el que fa digne l'ésser humà?
6. El civisme vendria a ser una "ètica laica". Què és una ètica laica? Com s'aprèn?
7. Què és una conducta exemplar? Posa, si els trobes, dos exemples de conducta cívica exemplar i explica per què els has escollit?
8. *"La democràcia contribueix a formar demòcrates, però no ho fa de manera automàtica"*
  - a) Com s'aconsegueix la vida bona?
  - b) Quin paper hi juga el civisme en aquesta feina?
  - c) Com entens la darrera frase: *"S'ha d'aprendre a viure amb delicadesa"*?